

MAAELU EDENDAMISE SIHTASUTUS TEGEVUSE EESMÄRGID 2010-2013

SISUKORD:

1. Eessõna	1
2. Hetkeolukord.....	1
3. Sihtasutuse tegevuse strateegilised ja õiguslikud alused	2
4. Sihtasutuse tegevuse eesmärk, programmid ja nende rakendamiseks kavandatud meetmed.....	3
5. Riigi poolt antavate ülesannete täitmine	6
6. Prognoositavad tegevus- ja finantseesmärgid.....	6
7. Lõppsõna.....	6

1. Eessõna

Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) põhikirjaline eesmärk on Eesti maapiirkonna majandusliku arengu toetamine ettevõtlust soodustavate sihtprogrammide rakendamise kaudu. Sihtprogrammid hõlmavad eesmärgi nimel täitmisele kuuluvat põhiülesannet, selle põhimõtetist täitmisviisi kirjeldust ja esialgset rahastamise plaani. Hetkel kehtivad sihtprogrammid kapitali kättesaadavuse parandamine ettevõtjale (kinnitatud nõukogu 18.10.06 otsusega, pr nr 11 p 4.3), investortvõrgustike arendamine ja kaasamine maaettevõtluse edendamiseks (kinnitatud nõukogu 24.10.07 otsusega, pr nr 12 p 3.2), maaelu jätkusuutlikkuse tagamine ja maaelu maine kujundamine (kinnitatud nõukogu 18.10.06 otsusega, pr nr 11 p 4.4).

Käesolev dokument kirjeldab Maaelu Edendamise Sihtasutuse põhikirjalistest, muudest strateegilistest ja õiguslikest alustest tulevate eesmärkide täitmiseks planeeritavaid tegevusi. Tegevuskava määratleb sihtasutuse tegevuspõhimõtted ja –eesmärgid aastateks 2010-2013.

Sihtasutuse visioon

Eesti maaelu toimib hea infrastruktuuri ja arenenud ettevõtlusega.

Sihtasutus on arvestatav ettevõtluse tugiorganisatsioon Eestis. Oleme ettevõtjate hulgas tuntud ning usaldusväärne.

Sihtasutuse missioon

Toetame Eesti maapiirkonna igakülgset arengut.

Meie tegevus aitab kaasa maapiirkonna elukeskkonna ja ettevõtluse arenemisele, maaelualase teabe levitamisele, kultuuritraditsioonide säilitamisele, inimeste kutsekvalifikatsiooni tõstmisele ning maaelu maine kujundamisele. Meie tegevuse kaasabil toimib maaelu hea infrastruktuuri ja arenenud ettevõtlusega.

2. Hetkeolukord

2008. aastal alanud ülemaailmne kinnisvarakrahhi ja finantskriis on mõjutanud 2009. aastal väga palju Eesti majandusruumi ja ettevõtluskeskkonda. Statistikaameti esialgsel hinnangul vähenes Eesti majandus 2009. aasta esimesel poolel 15,8%. Majanduslangus tulenes kiiresti vähenenud sisenõudlusest ja ekspordi langusest. 2010. aastal näeb Rahandusministeerium ette majanduslanguse aeglustumist 2%ni, mis sõltub peamiste

kaubanduspartnerite majandusarengust. Sisenõudluse vähenemine jätkub mõõdukas tempos ka 2010. aastal.

Langus sai alguse elanike kinnisvarainvesteeringute kiirest kahanemisest, mille tingisid möödunud aastal pankade laenupoliitika muutumine, elanike kindlustunde vähenemine ning sellest tulenev kinnisvara hinnalangus. Seejärel hakkas kiiresti vähenema eratööstus ja ka ettevõtete investeeringud. Varasem finantssektori jõuliselt positiivne panus investeeringute toetamisse on praeguseks pöördunud ning uut stiimulit ei ole sealt lähiaastatel oodata. Ettevõtete kiiresti kahanenud kasumid ning kasutamata tootmisvõimsused ennustavad investeeringute kahanemist ka 2010. aastal.

Ettevõtlusvaldkonna peamiseks probleemideks viimastel aastatel on olnud ettevõtete madal ellujäämisemäär, suhteliselt madal tootlikkuse tase, palgakasvu kiirem tempo võrreldes tootlikkuse kasvuga, inimressursi nappus ja teadmiste ebapiisav kvaliteet, mille põhjusteks on vähene koostöö ettevõtete ja teadusasutuste vahel, finantsvahendite puudus ning madal aktiivsus välisturgudel tegutsemisel.

Majanduslangus on paljusid seniseid kitsaskohti veelgi võimendanud. Tulenevalt ebakindlusest finantsturgudel on raskendatud ligipääs kapitalile ning peamiste eksporditurgude ostujõu vähenemine sunnib ekspordimahte veelgi vähendama. Samuti seab majanduslangus piirangud ettevõtete investeeringutele tootlikkuse suurendamiseks läbi innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevuse.

Teisalt on majanduslangusega kaasnenud väiksem nõudlus tööjõu järele vähendanud survet palgakasvule, mis on omakorda korrigeerinud tootlikkuse-töötasude suhet. Eesti Panga kevadprognoosi kohaselt väheneb keskmine brutopalk 2009. aastal 5,2% ja 2010. aastal 5,8%. Rahandusministeeriumi kevadprognoosi kohaselt eeldatakse 2009. aastal tootlikkuse kahanemist 2,1% võrra ja 2010. aastal tootlikkuse kasvu taastumist 1,6% võrra¹.

3. Sihtasutuse tegevuse strateegilised ja õiguslikud alused

Õiguslikud:

Euroopa Ühenduse asutamisleping

Liikmesriikidele otsekohalduv Euroopa õigus (Euroopa Komisjoni määrused)

Konkurentsiseadus

Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus

Kalandusturu korraldamise seadus

Sihtasutuste seadus

Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus

Sihtasutuse põhikiri

Strateegilised:

Maaelu Edendamise Sihtasutuse tagatiste abikava raames tagatise saamiseks esitatavad nõuded ja tagatise taotlemise kord

Eesti Vabariigi Eelarvestrateegia aastateks 2008-2011

Eesti maaelu arengu strateegia 2007-2013

Eesti kalanduse arengukava 2007-2013

Eesti maaelu arengukava 2007-2013

1. Allikas: www.fin.ec

4. Sihtasutuse tegevuse eesmärk, programmid ja nende rakendamiseks kavandatavad meetmed

Sihtprogrammide abil püüab sihtasutus maapiirkonnas suurendada ligipääsu finantsvahenditele, toetada maapiirkonna tasakaalustatud arengut, levitada maaelualast teavet, säilitada kultuuritraditsioone, toetada kutseõpet, kujundada maaelu mainet ja seeläbi parendada ettevõtluskeskkonda ning luua soodsamaid elutingimusi maal.

Programm 1: Kapitalile ligipääsu parandamine väikese- ja keskmise suurusega ettevõtjale

Programmi eesmärk on parandada maapiirkonnas tegutsevate väikese- ja keskmise suurusega ettevõtja võimalusi kaasata finantsvahendeid.

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtted (VKE) on maapiirkonna majandusarengu oluliseks teguriks. Paljude riikide kogemus aga näitab, et isegi kui pangandussektor ja finantsturud on hästi arenenud, esinevad turu ebakohad just väikeettevõtete finantseerimisel. Tihtipeale esineb neil raskusi kapitali või laenu saamisega ja nad ise suudavad pakkuda üksnes piiratud tagatise või vajavad väikesemahulist lisakapitali, mis on pankade jaoks seotud ebaproportsionaalselt suurte tehingukuludega ning seetõttu on majanduslikult ebaotstarbekas. Probleemiks lisafinantseeringu taotlemisel on ka vähene/lühike tegutsemisperiood ning ebapiisav omafinantseering.

Ka kiiresti kasvav ettevõtte, kelle investeringuvajadus on suurem, ei ole panga silmis tihti usaldusväärne just ebapiisava omakapitali tõttu. Samuti kurdavad suurema käibe- ning kasvupotentsiaaliga ettevõtted finantseerimisvõimaluste puuduse üle – viiendik neist peab seda oluliseks arengutakistuseks. Seetõttu ongi oluline riigipoolne sekkumine tagamaks VKE-dele vajalikud mahus finantseerimisvahendeid.

Sihtgrupp: väikese- ja keskmise suurusega ettevõtja

Meetmed programmi rakendamiseks:

1.1 Laen krediidi- ja finantseerimisasutuse vahendusel

Meede on suunatud pigem väiksematele krediidi- ja finantseerimisasutustele, kellel võib olla probleeme kaasata oma ettevõtluslaenude tarbeks vahendeid rahvusvahelistelt finantsturgudelt, kuna pakutavad mahud on liiga suured või nad ei oma rahvusvahelisi reitinguid. Samas on eelnev sihtasutuse praktika näidanud, et väiksemad krediidi- ja finantseerimisasutused suhtuvad oma laenuklentidesse hoolivamalt ning on paindlikumad just VKE-dele suunatud krediidipoliitika osas. Meede on mugav ka sihtasutusele, kuna võimaldab säilitada stabiilset tulubaasi ning vajadusel on võimalik vahendeid ennetähtaegselt tagasi saada. Põhiliseks kriteeriumiks on krediidi- või finantseerimisasutuse piisav omakapital ning usaldusnormatiividest kinnipidamine.

Eesti riik (sihtasutus) on informeerinud Euroopa Komisjoni meetme rakendamisest perioodil 01.01.2008–01.01.2013. Euroopa Komisjon otsustas, et kõnealune meede ei ole abi EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 1 tähenduses (Abi nr N 606/2007 - Laenud läbi krediidasutuste).

1.2 Tagatis maaettevõtja võlakohustusele krediidi- või finantseerimisasutusele

1.3 Tagatis maaettevõtja võlakohustusele hoiu-laenuühistule

Meetmed 1.2 ja 1.3 on suunatud väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele (sh mittetulundusühingud ja sihtasutused).

Sihtasutuse nõukogu 20. novembri 2008 otsusega (protokoll nr 10 p 2) kinnitati Tagatiste abikava (ametliku nimetusega "Maaelu Edendamise Sihtasutuse tagatiste abikava raames tagatise saamiseks esitatavad nõuded ja tagatise taotlemise kord"), mille eesmärgiks on lihtsustada väikese ja keskmise suurusega juurdepääsu rahalistele vahenditele, võttes arvesse Euroopa Komisjoni teatistes EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes sisalduvaid põhimõtteid, mida kohaldatakse kõigi majandusharude, sealhulgas põllumajandus-, kalandus- ja transpordisektori suhtes.

Eesti riik (sihtasutus) on informeerinud Euroopa Komisjoni tagatismeetmete rakendamise kohta 31. detsembrini 2013. a.

Tagatiste abikava rakendamiseks on Eesti Vabariigi Põllumajandusministeeriumiga sõlmitud haldusleping (RTL, 11.06.2009, 46, 643), mille tingimustel on tagatisega võimalik anda ka riigiabi arvestades Euroopa Komisjoni sellekohaseid regulatsioone².

Euroopa Komisjoni poolt on riigiabi arvutamiseks kinnitatud vastav meetodika (Riigiabi N 48/2009–Eesti. Meetod riigiabi elemendi arvutamiseks Maaelu Edendamise Sihtasutuse garantiide andmisel).

Programm 2: Investorvõrgustike arendamine ja kaasamine maaettevõtlike edendamiseks

Programmi eesmärkideks on arendada uusi või arengu algfaasis toimivaid finantseerimisasutusi ning kaasata finantsturgudel tavaliselt suurtele ja tuntud ettevõtetele orienteeritud laenu ja riskikapitali ka VKE-dele. Mõlema eesmärgi saavutamiseks rakendab sihtasutus erinevaid meetmeid ning tegevusi alates sihtasutuse finantsinstrumentide pakkumisest ja lõpetades osalemisest finantsüsteemide ülesehitamisel.

Sihtgrupp: Hoiu-laenuühistud ja väikese- ja keskmise suurusega ettevõtjad

Meetmed programmi rakendamiseks:

2.1 Laen hoiu-laenuühistute tegevuse arendamiseks

Hoiu-laenuühistud on üks finantseerimisasutuse liike. Tegemist on ühistulise vormiga, kus vahendeid kaasatakse oma liikmetelt ja laenatakse oma liikmetele. Meede aitab kaasa investorvõrgustike arendamisele ehk võimaldab arendada süsteemi, mille kaudu kaasatakse liikmete vabu vahendeid kohalike ettevõtjate laenutarbeks. Samuti aitab meede kaasa kapitali ligipääsu parandamisele väikestele ja keskmistele ettevõtjatele, kes on kohaliku hoiu-laenuühistu liikmed. Meede on otseselt seotud maapiirkondade ettevõtlusaktiivsuse edendamisega.

Tegevuseks on saadud Euroopa Komisjonilt luba (Abi nr N 404/2007- Laenud hoiu-laenuühistute tegevuse arendamiseks) mis põhines eelmisele Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse redaktsioonile. Siseriikliku seadusandluse muutuse tõttu ei ole sihtasutusel hoiu-laenuühistutele laenamiseks seadustest tulenevaid kohustusi.

2. Euroopa Komisjoni määrust (EÜ) nr 1857/2006, milles käsitletakse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist põllumajandustoodete tootmisega tegelevatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antava riigiabi suhtes ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 70/2001;

Euroopa Komisjoni määrust (EÜ) nr 736/2008, milles käsitletakse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist riigiabi suhtes, mida antakse kalandustoodete tootmise, töötlemise ja turustamisega tegelevatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele;

Euroopa Komisjoni määrust (EÜ) nr 800/2008, 6. august 2008, EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnustatakse ühisturuga kokkusobivaks (üldine grupierandi määrus).

2.2 Tagatis maaettevõtjate rahastamiseks emiteeritud võlakirjade ostjatele

Meede vastab riigi eelarvestrateegias kirjeldatud tegevusele kapitali ligipääsu parandamine ettevõtjatele riiklike laenugarantiide pakkumisega ning investorvõrgustike arendamisega. Meetme eesmärk on laiendada investorite ringi, kellel on huvi paigutada oma vabu vahendeid maaettevõtluse arengusse (meede ei välista krediidi-, finantseerimisasutuste ning hoiu-laenuühistute kaasamist).

Meede vastab Euroopa Komisjoni teatise garantiidena antava riigiabi suunistele, kus kirjeldatakse, et garantiid võivad hõlmata kõiki garantiivorme, olenemata nende õiguslikust alusest ja hõlmatavast tehingust.

Programm 3: Elu- ja ettevõtluskeskkonna toetamine

Maaelu põhineb inimeste olemasolul piirkonnas. Selleks tuleb aga luua head elu- ja töötingimused.

Ettevõtlusalane nõustamine ja kutsehariduse omandamine, sh elukestva õppe põhimõtete rakendamine, on maal muutunud üha hädavajalikumaks. Rohkem, kui kunagi varem on oluline juurdepääs uusimale informatsioonile ja teadmistele motivatsiooni ning oskusega kasutada nüüdisaegseid teabevahendeid. Sellest sõltub konkurentsivõime tugevnemine, samuti tööjõu läbilöögi- ja kohanemisvõime.

Arvestades, et maaelu areng põhineb paljuski konkreetse maapiirkonna vajadustel ja seal olemasolevatel ressurssidel, on vajalik tegeleda uute lahendust vajavate oluliste maaelu probleemide selgitamisega ja võimalike rakendusmeetmete leidmisega. Sihtasutus on avatud uuendustele valdkondades, mis aitavad kaasa nii ettevõtluse arendamisele kui ka maaelu edenemisele.

Programmi eesmärk on tagada ettevõtjatele kvaliteetne nõuanne ja kvalifitseeritud tööjõud, parandada maapiirkonnas püsivalt elavate inimeste elukeskkonda ja kujundada maaelu mainet.

Sihtgrupp: maapiirkonna ettevõtjad ja elanikud ning mittetulundussektor

Meede 3.1 Maapiirkonna parimate ettevõtjate tunnustamine

Meetme raames tunnustatakse parimaid ettevõtjaid. Tunnustamise aluseks on sihtasutuse nõukogu kinnitatud korrad: Maaelu Edendamise Sihtasutuse aunimetuse parim lihavesikarjakasvataja andmise kord ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse aunimetuse parim piimakarjakasvataja andmise kord.

Meede 3.2 Toetus kutseõppeasutuste maamajanduslike erialade õpilastele

Haritud tööjõu tagamiseks maapiirkonnas on oluline toetada ka kutseõpet. Meetme raames makstakse kutsekoolide maamajanduserialade õpilastele õppetoetust ning kavandatakse tegevusi valdkonna arendamiseks. Kutseõppe toetamise alus on sihtasutuse nõukogu kinnitatud kutseõppeasutuste maamajanduslike erialade õpilastele toetuse andmise kord. 15.06.2005 otsustas Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) nõukogu toetada kutseharidust omandavate õpilaste toetamist aastani 2010 (toetussummaks ca 4 miljonit krooni aastas, st kokku 20 miljonit krooni). Sellest tulenevalt sõlmib MES õppetoetuse saamiseks õpilastega lepingud veel õppeaastal 2009-2010 ning õppetoetust makstakse kuni nominaalaja õpinguteperioodi lõpuni ehk seega maksimaalselt kuni juunini 2013.

Meede 3.3 Aktiivsete ja tegusate inimeste tunnustamine

Meetme raames tunnustatakse aktiivseid ning tegusaid inimesi, kes on andnud panuse maaelu maine kujundamisele. Tunnustamise aluseks on nõukogu kinnitatud korrad:

Maaelu Edendamise Sihtasutuse parima maamajanduseriala õpetaja aunimetuse andmise kord ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse parima maamajanduseriala õpilase aunimetuse andmise kord.

5. Riigi poolt antavate ülesannete täitmine

MES vahendab vajadusel riigieelarve, erinevate fondide jms raha regionaalsetel ja maaelu edendavatel eesmärkidel ning osaleb riigi korraldatavatel hangetel.

Sihtasutuse tegevus riigi ülesannete täitmisel aitab kaasa majanduse arengule ja sõltub sellest, millist tegevust peab oluliseks asutajaõiguste teostaja ja nõukogu.

6. Prognoositavad tegevus- ja finantseesmärgid

Tegevuseesmärgid:

Sihtasutus on arvestatav ettevõtluse tugi- ja rakendusüksus Eestis.

Koostada nõuandeteenistuse arengukava ja muuta süsteem aastaks 2013 iseseisvaks ning isemajandavaks organisatsiooniks.

Sihtasutus on arvestatav ja abivalmis partner maapiirkonnas tegutsevatele VKE-dele.

Sihtasutuse koostöösuhted partnerite ja klientidega on professionaalsel tasemel.

Sihtasutuse tegevus aitab kaasa elu- ja ettevõtluskeskkonna parandamisele maapiirkonnas.

Sihtasutus aitab kaasa maaelualase teabe levitamisele, kultuuritraditsioonide säilitamisele ning avalikkuse teavitamisele edukatest arengutest maal.

Sihtasutuse töötajad on kompetentsed, motiveeritud ja tulemustele orienteeritud.

Finantseesmärgid:

Vastavalt tagatiste abikavale viime aastaks 2011 tagatistasud tasakaalu tagatiste väljamaksetega.

Sihtasutuse eelarve tagab programmide elluviimise.

Sihtasutuse eelarve on tasakaalus 2010-2013 aasta perspektiivis.

Sihtasutuse tagatisportfelli maht on aastaks 2013 ületanud sihtkapitali.

Sihtasutuse otselaenu ettevõtetele ei ületa 2013 aastal 50% laenuportfelligi.

Vähemalt 50% sihtasutuse meetmetest on perioodil 2010-2013 antud turupõhise intressi või tagatistasuga.

7. Lõppsõna

Tegevuskava eesmärgid on indikatiivsed ja võivad muutuda vastavalt tegelikule olukorrale majanduses ja ühiskondlikus elus.